

REINOUT VAN DER HEIJDEN & JAN VRUSCH

Belastingtips voor 60-plussers

1e druk, december 2022

© 2022 Consumentenbond, Den Haag

Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden

Inlichtingen: Consumentenbond

Auteurs: Reinout van der Heijden en Jan Vrusch

Eindredactie: Dieneke Hengeveld

Grafische verzorging: Puur Publishers

Beeld omslag: Puur Publishers

ISBN 978 905951 5215

NUR 793

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden. Hoewel de gegevens in dit boek met grote zorgvuldigheid zijn bijeengebracht, aanvaardt de uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele (zet)fouten of onvolledigheden. De uitgever alsmede de auteurs hebben ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen; degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Inhoud

Inleiding.....	9
1 Van 60-plus tot AOW	11
1.1 Wanneer ontvang ik AOW?	12
1.1a Vier opties tot de AOW-leeftijd	12
1.2 Hoe werkt ons belastingstelsel?	13
1.2a Heffingskortingen	14
1.2b Boxenstelsel	16
1.2c Toeslagen	18
1.3 Stoppen vóór AOW	18
1.3a Verlofsparen	18
1.3b RVU-regeling	19
1.3c Generatiepact-regeling	22
1.3d Deeltijdpensioen	23
1.3e Extra WW	23
1.3f Hoe vul ik mijn inkomen aan?	24
1.4 Aandacht voor pensioen	26
1.4a Hoeveel pensioen krijg ik?	27
1.4b Pensioenoverzicht lezen	29
1.4c Hoeveel pensioen heb ik nodig?	29
1.4d Hypotheek aflossen of sparen?	30
1.5 Maak een financieel plan	32
1.5a Inkomen	32
1.5b Uitgaven	34
1.5c Vermogen en schulden	36
1.6 Wat kun je nog doen?	37
1.6a Lijfrentesparen met de saldomethode	38
1.6b Lijfrentesparen met aftrek	38

2	Mijn pensioen komt eraan	43
2.1	Vorbereiding	44
	2.1a Keuzebegeleiding vanaf 2023.....	44
	2.1b Drie pensioenpijlers.....	45
2.2	Het nieuwe pensioenstelsel	54
	2.2a Begeleiding	54
	2.2b 10% ineens	55
	2.2c Doorwerken met pensioenopbouw	55
	2.2d Overstap naar het nieuwe stelsel	55
	2.2e Drie soorten pensioencontract	56
	2.2f Partnerpensioen	57
2.3	Keuzes bij het pensioen	59
	2.3a Eerder stoppen met werken.....	59
	2.3b Pensioen uitstellen	61
	2.3c Langer doorwerken	62
	2.3d Variabel pensioen (hoog/laag-pensioen).....	63
	2.3e Uitrust van pensioen.....	64
	2.3f Bedrag ineens	66
	2.3g Pensioen afkopen	68
	2.3h Pensioen samenvoegen.....	69
	2.3i Pensioen zonder vaste uitkering.....	71
	2.3j Naar het buitenland.....	72
3	Pensioen en belasting	75
3.1	De aangifte	76
	3.1a Wijziging belastingtarief.....	76
	3.1b Van één inkomen naar meer inkomens.....	78
	3.1c Uitsluitend AOW als inkomen	80
	3.1d Rijkere gepensioneerden.....	81
	3.1e Spaarvermogen lager belast.....	81
	3.1f Ondernemer met AOW	83
3.2	Heffingskortingen	85
	3.2a Korting op belastingen.....	85
	3.2b Wie heeft er recht op?	85
	3.2c Ouderenkorting.....	88
	3.2d Partner met weinig inkomen	90
	3.2e Zelf in actie komen.....	91

3.3	Inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet (Zvw)	91
	3.3a Hoogte bijdrage.....	92
	3.3b Teruggave.....	93
	3.3c Voorschot.....	93
	3.3d In het buitenland.....	94
3.4	Toeslagen	94
	3.4a Huurtoeslag.....	95
	3.4b Zorgtoeslag.....	97
4	Fiscale voordelen	99
4.1	Aftrekposten	100
	4.1a Tariefcorrectie.....	100
	4.1b Specifieke zorgkosten.....	101
	4.1c Aftrekbare giften.....	103
4.2	Partnerregeling	104
4.3	Middelingsregeling	105
4.4	AOW uitstellen	106
5	Opmaken of uitdelen	109
5.1	Financieel plan	110
5.2	Blut sterven	110
	5.2a Erfbelasting.....	110
	5.2b Pensioendatum.....	111
	5.2c Lijfrente.....	113
5.3	Leven van je vermogen	113
	5.3a Ontsparen.....	113
	5.3b Beleggingen verkopen.....	115
5.4	Huis met overwaarde	116
	5.4a Krediethypotheek.....	116
	5.4b Aflossingsvrije hypotheek.....	117
	5.4c Verzilverhypotheek.....	117
	5.4d Verkopen en gaan huren.....	118
	5.4e Goedkoper gaan wonen.....	119
5.5	Schenken	119
	5.5a Erfbelasting besparen.....	119
	5.5b Bijzondere schenkconstructies.....	121
	5.5c Schenken op het sterfbed.....	124

5.6	Familiebank	125
	5.6a Ouder helpt kind	125
	5.6b Verzilverhypotheek binnen de familie	127
5.7	Vermogen en de Wlz.....	128
	Register.....	131

Inleiding

Ben je de zestig gepasseerd, dan is de kans groot dat je er steeds vaker over nadenkt hoe je pensioen eruit komt te zien. Wat zijn de mogelijkheden om eerder of later te stoppen met werken? Hoeveel krijg je netto als je eerder stopt en als je met pensioen gaat?

Belangrijke vragen die niet 1-2-3 te beantwoorden zijn. Daarvoor is kennis en inzicht nodig, zeker omdat je eenmaal gemaakte keuzes moeilijk ongedaan maakt. Dit boek helpt bij het beantwoorden van die belangrijke vragen.

Hoofdstuk 1 gaat over de periode tot aan je pensioen. Er zijn grofweg vier varianten waaruit je kunt kiezen. Gewoon doorwerken tot de AOW-leeftijd, minder gaan werken, eerder pensioen laten uitkeren of tijdelijk leven van je spaargeld. Een weloverwogen keuze kun je alleen maken als je kunt berekenen hoeveel je dan netto te besteden hebt. En daarvoor is het nodig dat je het belastingstelsel doorgrondt. Aan het slot van dit hoofdstuk komt het pensioen aan bod. Hoeveel krijg je en is dat voldoende? Daar kom je achter als je een financieel plan maakt. De opzet en hulpmiddelen voor zo'n plan reiken we aan.

In hoofdstuk 2 ligt de focus op het pensioen. Denk daarbij niet alleen aan de AOW, maar ook het werkgeverspensioen en lijfrentes. Vlak voor je pensionering moet je een aantal keuzes maken waarop je later niet kunt terugkomen. Het is dus belangrijk een weloverwogen beslissing te nemen. Met een goed beeld van de verschillende aandachtspunten kun je de juiste keuze maken.

Zodra je pensioen krijgt, verandert er veel. Ook op fiscaal terrein. Hoofdstuk 3 vertelt hoe het schijventarief voor de AOW'er werkt. En wat er wijzigt bij de heffingskortingen. Daarmee voorkom je dat je bij een belastingaanslag moet bijbetalen.

Hoofdstuk 4 gaat over de fiscale voordelen die je kunt behalen. Denk

daarbij aan het optimaal benutten van heffingskortingen, aftrekposten en de partnerregeling. Maar ook de middelingsregeling en de mogelijkheid om de AOW uit te stellen komen aan bod.

Als je bij je overlijden geld nalaat, doe je niet alleen je erfgenamen een plezier maar ook de fiscus. Dat laatste is geen doel op zich. In hoofdstuk 5 staan verschillende mogelijkheden om (erf)belasting te besparen. Wat kun je met een huis met overwaarde? Ook schenkconstructies en de voordelen van de familiebank komen aan bod.

Wet toekomst pensioenen

Bij het schrijven van dit boek zijn de plannen en cijfers van Prinsjesdag 2022 verwerkt. Het kan zijn dat die nog enigszins worden aangepast of dat de invoering van sommige wetten wordt uitgesteld. De invoering van de nieuwe pensioenwet (Wet Toekomst Pensioenen) is begin oktober 2022 uitgesteld van 1 januari naar op zijn vroegst 1 juli 2023 (zie ook par. 2.2). Geldzaken zijn altijd in beweging. Een extra reden om zelf mee te bewegen en bij je eigen plannen enige ruimte in te bouwen.

Draait alles dan alleen om geld en belastingen? Nee, maar door alles goed en op tijd te regelen, ontstaat er ruimte voor andere zaken. Dit boek helpt daarbij; het geeft inzicht en overzicht op momenten dat je keuzes moet maken. Met veel praktische tips. Dankzij het register achterin is alle informatie gemakkelijk terug te vinden.

Over de auteurs

- ▶ *Reinout van der Heijden* is hoofdredacteur van de Geldgids van de Consumentenbond en financieel planner. In de Volkskrant beantwoordt hij om de week vragen van lezers over alles wat met geld te maken heeft.
- ▶ *Jan Vrusch* is jurist en fiscalist. Hij is docent bij de Specialisatie Opleiding Estate Planning van SDU Licent en schrijft regelmatig voor de Geldgids van de Consumentenbond.

1

Van 60-plus tot AOW

De periode tot de AOW-leeftijd is voor de 60-plusser een betrekkelijk korte periode van maximaal zo'n 7 jaar. Dit is een periode waarin je belangrijke keuzes kunt maken.

Dit hoofdstuk gaat over de zaken waaraan iedereen vanaf zijn 60e zou moeten denken. Als je goed voor jezelf (en voor anderen) wilt zorgen, moet je op tijd de juiste keuzes maken. Ga ik minder werken of misschien wel helemaal stoppen? Laat ik mijn pensioen eerder ingaan? Is het slim mijn hypotheek eerder af te lossen? Wat zijn nog de mogelijkheden om extra pensioen op te bouwen?

Zo zijn er vele vragen richting de AOW-leeftijd. Om goed te kunnen begrijpen wat de gevolgen van dergelijke keuzes zijn, heb je inzicht op verschillende terreinen nodig, zoals in belastingzaken en regelingen die het mogelijk maken minder te werken.

1.1 Wanneer ontvang ik AOW?

De verhoging van de AOW-leeftijd wordt bepaald aan de hand van de CBS-prognose van de levensverwachting. In 1950 leefden 65-jarigen gemiddeld nog 14,3 jaar, in 2019 was dat 20,1 jaar. Door de corona-epidemie daalde de levensverwachting op 65-jarige leeftijd in 2020 naar 19,5 jaar. In 2022 heb je recht op een AOW-uitkering als je 66 jaar en 7 maanden oud bent. In 2023 is de AOW-leeftijd 66 jaar en 10 maanden. Als je bent geboren op 15 januari 1957 ontvang je je eerste AOW dus in november 2023. In 2024 tot en met 2027 is de AOW-leeftijd 67 jaar. In 2028 gaat hij met 3 maanden omhoog naar 67 jaar en 3 maanden omdat het CBS heeft berekend dat de levensverwachting verder stijgt naar 86 jaar. Afgesproken is dat de AOW-leeftijd niet omlaag kan, dus lager dan 67 jaar zal het niet meer worden.

1.1a Vier opties tot de AOW-leeftijd

Er zijn grofweg vier varianten waar je uit kunt kiezen.

1 Doorwerken tot AOW

Als je doorwerkt, weet je waar je aan toe bent. Je kunt via de website mijnpensioenoverzicht.nl bekijken hoeveel pensioen je zult krijgen. Uit financieel oogpunt is dit de beste variant. Maar achteraf bedenk je misschien dat het ook anders had gekund.

2 Minder werken tot AOW

Overweeg je om in de aanloop naar je pensionering minder te gaan

werken, dan daalt je inkomen. Je besteedbare inkomen daalt daardoor ook, maar minder hard. Minder gaan werken voordat je de AOW-leeftijd bereikt, is dus minder duur dan je denkt. Je moet er wel rekening mee houden dat je minder pensioen opbouwt, maar er zijn regelingen waarbij dat niet het geval is (zie de generatiepact-regeling, par. 1.3c).

3 Eerder pensioen laten uitkeren

Je kunt ervoor kiezen om helemaal te stoppen met werken en het pensioen vervroegd laten uitkeren (zie par. 2.3a). De AOW kun je niet vroeger laten uitkeren. Dit is een dure keuze, want het belastingstelsel is erop ingericht mensen zo lang mogelijk aan het werk te houden. Dat gebeurt via heffingskortingen (zie par. 3.2).

4 Tijdelijk leven van spaargeld

Spaargeld en beleggingen worden niet belast als inkomen (box 1), maar als vermogen (box 3). Het voordeel uit sparen en beleggen wordt belast tegen 32% (2023) en daarnaast telt het soms mee bij het vaststellen van het verzamelinkomen (het inkomen uit box 1, 2 en 3 samen).

1.2 Hoe werkt ons belastingstelsel?

Deze paragraaf gaat over het belastingstelsel tot je AOW-leeftijd. Zodra je AOW krijgt verandert er het een en ander. Wat er precies verandert en welke gevolgen dat heeft bespreken we in hoofdstuk 3. Het is belangrijk om te weten hoeveel belasting je betaalt. Zo weet je wat je te besteden hebt. Die berekening lijkt op het eerste gezicht eenvoudig. Er zijn immers maar twee belastingstapjes voor degene die de AOW-leeftijd nog niet heeft bereikt (zie tabel 1). Is je (bruto) inkomen niet hoger dan €73.031 dan betaal je maximaal 36,93% inkomstenbelasting. Het inkomen boven dat bedrag is belast tegen 49,5%.

Tabel 1 Belasting en premies volksverzekeringen voor de groep jonger dan de AOW-leeftijd in 2023

inkomen uit werk en woning		Totaal tarief	Heffing over totaal van de schijven
van meer dan	maar niet meer dan		
€0	€73.031	36,93%	€26.970
€73.031	-	49,50%	-

Tabel 2 Van bruto naar netto (tot de AOW-leeftijd) in 2023

Brutoloon	€21.000	€26.000	€31.000	€36.000	€41.000	€46.000
Inkomstenbelasting	€743	€2.043	€4.040	€6.037	€8.357	€10.833
Netto	€20.257	€23.957	€26.960	€29.963	€32.643	€35.167
Belastingheffing	3,5%	7,8%	13,0%	16,8%	20,4%	23,5%

Maar zoals tabel 2 laat zien, is het in de praktijk niet zo eenvoudig. Na het berekenen van de inkomstenbelasting worden namelijk heffingskortingen toegepast. Deze belastingkortingen zijn meestal afhankelijk van het inkomen. Hoe hoger het inkomen, des te lager de heffingskorting. Zo heb je bijvoorbeeld helemaal geen algemene heffingskorting meer bij een inkomen vanaf €73.031. In tabel 3 aan het begin van hoofdstuk 3 staan de bruto-netto bedragen vanaf de AOW-leeftijd.

Ons belastingstelsel is gebaseerd op het uitgangspunt dat je meer belasting betaalt als je inkomen hoger is. De sterkste schouders moeten immers de zwaarste lasten kunnen dragen, zo is de gedachte. Tabel 2 laat zien dat de belastingheffing sterk stijgt naarmate je meer verdient. Om de logica hierachter te begrijpen, is inzicht nodig in de werking van heffingskortingen.

1.2a Heffingskortingen

Een heffingskorting is een directe korting op de belastingaanslag. Het levert dus een grotere besparing op dan een aftrekpost die alleen het inkomen vermindert waarover belasting geheven wordt. De aftrekpost zit aan het begin van de rekensom en de heffingskorting aan het eind. Als de belasting helemaal berekend is, gaat de heffingskorting er nog van af. De meeste heffingskortingen zijn inkomensafhankelijk, zodat het effect dus verdwijnt naarmate het inkomen hoger is. De relevantste heffingskortingen in de periode 60-plus tot AOW zijn de algemene heffingskorting en de arbeidskorting. Meer informatie over de verschillende heffingskortingen staat in par. 3.2.

Heffingskortingen bij minder werken

Als je minder gaat werken, heb je minder last van het afbouwen van de heffingskortingen. De algemene heffingskorting is voor iedereen

tot aan het bruto-inkomen tot €22.660 even hoog en daalt daarna geleidelijk met 6,1% naar €0 bij een inkomen van €73.031. De arbeidskorting stijgt sterk totdat het inkomen van €23.201 bereikt is en neemt daarna nog met 3,1% toe totdat bij €37.691 het maximum bereikt is. Vanaf €37.691 daalt de arbeidskorting weer. Belastingtechnisch gezien is voor werkenden een bruto-inkomen tussen €23.201 en €37.691 ideaal.

Heffingskortingen bij eerder stoppen

Als je voor de AOW-datum stopt met werken, kan dat grote gevolgen hebben voor je inkomen. Stel: je kiest ervoor om je pensioen te laten ingaan. Je krijgt dan nog wel de algemene heffingskorting, maar geen arbeidskorting meer. Bij een bruto-inkomen van €26.000 scheelt dat bijna €4700 aan inkomen. Daarnaast betaal je nog eens 5,43% premie Zorgverzekeringswet over je bruto-inkomen. Die houdt het pensioenfonds in op de uitkering. Als je werkt of een uitkering hebt, hoef je de premie Zorgverzekeringswet niet zelf te betalen.

Alternatieven om te overbruggen

Een andere mogelijkheid is een tijdje leven van je vermogen, totdat je de AOW-leeftijd bereikt. Je betaalt dan geen belastingen en krijgt mogelijk nog zorgtoeslag, al wordt daarvoor wel het inkomen van je toeslagpartner meegerekend (zie verder par. 1.3f).

Eerder stoppen

Johan (63) werkt nog 3 dagen per week. Zijn salaris is €26.000 bruto per jaar. Hij staat voor de keuze om door te werken voor een salaris van €26.000 of zijn pensioen eerder te laten uitkeren. Voor hetzelfde inkomen heeft hij €11.840 meer pensioen nodig.

Johan in loondienst

Bruto-loon	Belasting	Alg. heffingskorting	Arbeidskorting	Netto	Belastingheffing
€26.000	- €9.601	+ €2.866	+ €4.692	€23.957	7,8%

Als Johan stopt met werken en zijn pensioen eerder laat ingaan, dan betaalt hij veel meer belasting. Dat komt omdat hij dan geen recht heeft op de arbeidskorting. Johan moet nu zelf de bijdrage Zorgverzekeringswet (5,43%) betalen. Die kwam voorheen voor rekening van zijn werkgever.

Johan met vroegpensioen

Bruto-loon	Belasting	Alg. heffingskorting	Arbeidskorting	Netto	Belastingheffing
€26.000	- €11.012	+ €2.866	€0	€17.854	31,3%

Omdat Johan niet kan rondkomen van een netto-inkomen van €17.854, wil hij weten hoeveel vroegpensioen hij moet ontvangen om er netto niet op achteruit te gaan. Dat valt hem tegen. Pas bij een vroegpensioen van €37.840 blijft zijn netto-inkomen gelijk. Dat is €11.840 meer inkomen dan zijn huidige salaris.

Johan met passend pensioen

Bruto-loon	Belasting	Alg. heffingskorting	Arbeidskorting	Netto	Belastingheffing
€37.840	- €16.029	+€2.146	€0	€23.957	36,7%

1.2b Boxenstelsel

De Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001) kent het zogeheten boxenstelsel. Om het belastingstelsel nog iets beter te begrijpen, is het handig te weten hoe dit boxenstelsel werkt. Deze basiskennis is nodig om de juiste keuze te kunnen maken als je bijvoorbeeld minder wilt gaan werken of helemaal wilt stoppen met werken.

Rangorderegeling boxenstelsel

Het boxenstelsel kent de zogeheten 'rangorderegeling'. Als bepaalde inkomsten in box 1 vallen, zijn ze niet meer in een andere box te belasten. Je begint met box 1 en als het daar niet in valt, blijven box 2 en box 3 nog over. De volgorde ligt vast (eerst box 1, dan box 2 en als laatste box 3), er is geen vrije keuze. Omdat pensioen- en lijfrente-